

Amparo Calatayud. Premi “A tota una vida, 2004”

Discurs de Vicent Masó Talens en l'Acte de lliurament del Premi.

Amparo Calatayud Palés

Senyores i senyors, majoritàriament senyores, bona vesprada.

L'Ajuntament de Manises, a través de la Regidoria de la Dona, enguany i per segon any consecutiu i en commemoració del Día de la Dona tracta de premiar el paper que ésta ha tingut i té en la nostra societat.

N'estem segurs que el nostre poble, com tots els pobles del mon, estàn plens de dones mereixedores sobradament d'un

premi en reconeixement a “tota una vida”.

Mares, germanes, filles, ties, iaies, ames de casa, treballadores fora i dins de la llar... Segur que totes i tots en coneixem de mereixedores d'este guardó.

Però vostés compendran que és materialment imposible la personalització en totes i cadascuna d'elles d'este premi, que donat, una a una, ompliria el quefer diari i podria fins i tot arribar a ser una tortura per allò de la repetitivitat.

Per això, i supose que per més raons, la Regidoria de la Dona, sense establir unes bases concretes discriminatories, ni per paper dins o fora de la família, ni per condicions de professió ni filiació militant, decidix atorgar el guardó tan sols a una dona cada any. Y especialment ho fa en persones de caràcter rellevantment públic, sense perdre per això la condició genèrica de ser dona amb totes les càrregues diaries que això comporta.

L'any passat, en la primera edició, doña Pacita fou premiada. Intimitat i vida pública es desenvoluparen en el dia a dia de estat dona, des de la intimitat d'un dormitori quan no hi havia hospitals maternals i des del paritori en la época més moderna de la sanitat, esta dona cobrava relevància pública pel seu bon treball i per una qualitat humana de totes i tots reconeguda.

Enguany i seguint quasi eixe mateix esquema entre lo públic i la intimitat el guardó recau en una persona, a la que des de la seua activitat sempre públic, se la pogut disfrutar des de la més pura intimitat.

Que no! ¿Es pensen que és un destarifo el que estic diguent? ... Aleshores, diguem vostés des de quina perspectiva sino, des de la més pura intimitat s'escolta la radio i es disfruta d'una bona funció de teatre?.

Escoltar, percibir, rebre misatges, des de la veu i des de la gesticulació, és una cosa que cadascú fa per ell mateix i cadascú rep el mistatge de forma diferent de la mateixa manera que s'emociona, s'irrita, s'apena o s'alegra de forma completament diferent als altres.

La dona guardonada enguany ens ha produït tots eixos sentiments i molt més, amb la veu, llençant paraules al vent, gesticulant i enraonant damunt d'un escenari. Després de mi, ara quan jo acabe de donar-los esta xicoteta xarradeta pujarà a l'escenari... un escenari que no li es gens desconegut i un escenari en el que gràcies a ella moltes altres persones han pujat i disfrutat de l'art interpretatiu del teatre, fent-nos de pas, disfrutar de l'escenari a tots els que com a espectadors ens em acostat a les digníssimes postes en escena d'Artal Teatre, una de les seues postreres més grans creacions.

Amparo Calatayud, la nostra premiada d'enguany. Per moltes coses, n'estic convençut de que es una dona molt, però, que molt atractiva...

No es pensen que m'equivoque de programa i plagie a tertulies i girigalls televisius tomboleros o cafeteres, ni que emule al conegut Chimo Rovira ni a la llengua acomodada del Mariñas.

Dic que Amparo és una dona atractiva per la seua veu, pel seu caràcter, pel seu treball i fonamentalment es un personatge molt atractiu pel seu currículum.

Vostés supose que moltes sabrán que jo no soc d'este poble, ni tinc edat per a escoltar aquella primitiva i meravellosa Radio Manises de les dècades centrals del segle XX, ni tampoc he coincidit en el espai de les ondes radiogràfiques en les que ella llençava la seua veu. Tampoc vaig tindre massa ocasions de disfrutar anys enrere del teatre, disciplina artística que per altra banda m'apasiona i per tant... Suppose que seré disculpat fàcilment al dir-los que vaig coneixer la figura, millor dit, la veu de Amparo Calatayud molt tard, ja en 1994.

L'Arxiu Municipal de Manises, institució municipal que tinc l'honor de dirigir, organitzava en el mes de març d'aquell any unes jornades en les que mostravem pel·lícules i gravacions fetes en Manises... I entre elles, vam tindre el gust de passar una pel·lícula gravada, produïda i realitzada allà a principis dels

anys setanta per GAROMA, bó, potser eixe nom no els diu res, però en realitat GAROMA eren el recordat Gadea, Pepe Royo El Morenet i José Mª Marticorena.

Era una pel·lícula en commemoració del 50 aniversari de la vinguda de les Carmelites a Manises i es feia un reportatge únic per dins d'aquell convent tancat per l'obediència de la clausura carmelitana als ulls dels fidels no consagrats a la vida conventual.

Entre el tracatacatcat de la pel·lícula (es una pel·lícula gravada en 8 mil·límetres) y des de la penombra de les sales que s'exhibien en la pantalla... una veu, entre maternal, ferma i al mateix temps plena de passió recitava un versos de la fundadora de l'ordre del Carmelo, Santa Teresa de Jesús...

I Des dels primers versos.... "Es Amparo, es Amparo Calatayud la que parla..." escoltí jo dir a varies dones que estaven al meu voltant...

Mai oblidaré eixa veu surant entre els murs ombrívols del convent... hui Casa de Cultura...

Amparo Calatayud... això no està posat en el seu extens currículum vitae, havia fet una col·laboració amb la colla d'amics manisers amb els que compartiria el seu màgic dò, de modular la veu fins penetrar amb un dolç taladre l'ànima de qui te la sort d'escoltar-la.

Voran vostés ja, que no estava gens equivocat, ni exagerava al dir que estava front a una dona molt atractiva... acàs no es la veu una de les coses que primer ens crida l'atenció d'una persona... Bò, als homes, amb el més burro dels primitivismes antropològics també ens criden l'atenció altres coses de les dones i potser antes inclús que la veu, pero això ja es altra història i sentiré vergonya fins el dia que no deixem de tindre que contar-la.

Tornant a la nostra dona... Actriu i directora de teatre, locutora i directora de radio... la veritat es que esta dona a tocat estos dos palos amb una maestría que no deixa lloc a dubtes.

Vegem si no, algunes dades de la seua vida laboral, en la que s'inicia, li vaig escoltar dir el día de la presentació del llibre Radio Manises Haz i Envés, del tobarreño/manisero José María Hurtado, que s'iniciava de rebot, que ella no s'havia mai plantejat treballar en una radio i molt menys que la seua veu fora, ànima principal d'aquells artilugis de ineludible presència en totes les cases.

Però, l'any 1957, entrà a treballar allí com a locutora redactora, amb un treball destacadíssim i en una época molt bona per a la Radio Manises, emisora

envejada per altres més grans fins ser engolida per la emissora pública La Voz de Levante.

En ésta, la nostra Radio, va estar fins el 31 de desembre de 1959, fins que l'endemà, l'u de gener del 60 s'incorporava per oposició a l'emissora pública de valencia ja citada... En estos moments va tindre un parells d'anys d'activitat exclusiva per a la Radio i el teatre el tenia un poc abandonat...

Segurament no deixaria de tindre mai la formigueta de l'escenari en l'estomac, ja que abans, en la década de 50 als 60 havia fet molt de teatre en el Patronato, interpretant papers de protagonista amb els directos d'aquells anys com Francisco Arenes, Jesús José Esobar i Vicente Ferris.

Entre micrófons i locutoris, l'any 1962 torna a l'escena valenciana i participa a diversos grups teatrals com el Club Universitari, El Teatre de Càmera de València.

Tot seguit encara faria tres temporades de teatre d'èlit, baix la direcció de José Francisco Tamarit, estrenant obres com "El Adefesio" d'Alberti i obrint i inaugurant el Teatre del Carrer Quart amb una obra que tots hem pogut comprovar com borda, es a dir "Las Salvajes en Puente Genil, èxit de dos temporades a nivell Nacional.

Però, l'any 1982, per imperatius de la seua professió (recordem que es una professional de la Radio), te que donar un gir important a la seua vida teatral i personal en València. Radio Nacional de España, la seua casa de treball, l'envia a Utiel a la fi de que dirigisca el centre de Radio d'allí.

El teatre Valencià havia estat privant-se d'una gran actriu, pero el teatre, com a art escénica, no volia privar-se d'esta gran actriu i no tardaria, ja establitzada en Utiel, en tornar a estar dalt les taules de l'escenari i s'integraria amb el grup de teatre local "Agrupación Artística Enrique Rambal, on va interpretar i dirigir una llarga llista d'èxits.

En 1992, el Centre Dramàtic la recuperaria per a València amb el "Don Juan Tenorio" de Zorrila i el 1994 la Televisió Valenciana ens permetria apropar-nos a ella a través d'un esquet sobre l'obra "Es mi hombre" i en eixe mateix any i de nou amb el Centre Dramàtic de Valencia, interpretaria una difícil i clásica obra de Maquiavello "La Mandràgora".

La Televisió Española, també va contar amb ella per interpretar un bon paper en la serie Cañas y Barro, del nostre internacional valencià Vicente Blasco Ibañez.

La seua activitat professional conclouia amb Canal Nou, en la representació de Sainets Valencians de Eduardo Escalante... Recordem l'Escaleta del Dimoni.

En la etapa de la seua vida més recent, podria haver disfrutat d'una mereixcuda jubilació, descansant, viatjant... o fent qualsevol cosa d'eixes que en actiu sempre somiem en fer quan es jubilem... Ella en canvi, va ser l'espenta definitiva per a que el Teatre en Manises, amb Artal Teatre, amb tot el sacrifici que això suposa per als aficionats actors i per a ella mateixa, aconseguira cotes de qualitat mai aconseguides a Manises.

Però no només el Teatre a ocupat el seu temps de mereixcut repòs, també la Radio Municipal de Manises, la 105.7 FM ha contat i conta i segur que contarà amb la seua valuosa col·laboració...

I Si l'any 70 fou premiada amb l'Antena de Plata de la Radio Pública, en 1997 Radio Lluna de Manises li atorgava el guardó Lluna Plena i l'any 2001, els Clavaris de les Santes de Manises li atorgaven la seua màxima distinció... L'Amfora d'Or...

Ara... ja sé que estic seguint un poc pesat... pero ja acabe... i ara quan jo acabe... ella tornarà a pujar a este escenari... i segurament (n'estic segur de que sí) la seua veu tornarà a passar pel fil del micròfon... i a escampar-se des dels altaveus fins la nostra part més íntima... el cor... eixe cor amb el que li donem la enhorabona mes afectuosa i sincera posible, desitjant-li salut per seguir resultant-nos tan atractiva i tan generosa al repartir-nos gratuïtament el seu geni com a persona i com artista... una artista nacional.

I Doble felicitació també, per que ahir va ser el seu cumpleaños, va nàixer un dia tres de març de... no diré de quin any... però, si diré... que va nàixer i es va desenvolupar, en uns anys molt difícils per a tots... en canvi... veient-la... escoltant-la... ara...tot sembla tan fàcil...

Enhorabona Amparo i moltes gràcies.

FOTOGRAFIES

A continuació algunes fotografies de l'Acte de Lliurament de premi, pel fotògraf Juan Gasó.

